27/04/2022

Σαν σήμερα το 1864: Ο θάνατος του Μακρυγιάννη

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Ο Γιάννης Μακρυγιάννης υπήρξε ένας από τους σημαίνοντες αγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 και πέθανε μια μέρα σαν σήμερα, στις 27 Απριλίου 1864, σε ηλικία 67 ετών.

Τα δύσκολα παιδικά χρόνια και οι αγώνες για την ελευθερία της πατρίδας

Ο Ιωάννης Τριαντάφυλλος, όπως ήταν το πραγματικό του όνομα, γεννήθηκε το 1797 στα κακοτράχαλα βουνά της Δωρίδας, στο χωριό Αβορίτη, τρεις ώρες δρόμο από το Λιδωρίκι. Το «Μακρυγιάννης» είναι παρατσούκλι και τού δόθηκε από τους συγχωριανούς του, για το ψηλό του ανάστημα. Πέρασε δύσκολα παιδικά χρόνια, καθώς μεγάλωσε χωρίς τον πατέρα του Δημήτριο Τριαντάφυλλο, που σκοτώθηκε σε συμπλοκή με τους Τούρκους στην Λιβαδειά.

Το 1820 μυήθηκε στην Φιλική Εταιρεία και λίγες μέρες μετά την έναρξη της Επανάστασης συνελήφθη από τους Τούρκους στην Άρτα. Γρήγορα όμως δραπέτευσε και εντάχθηκε στο σώμα του οπλαρχηγού Γώγου Μπακόλα. Πήρε μέρος στις μάχες του Σταυρού (4 Αυγούστου 1821) και στην πολιορκία της Άρτας (12 Νοεμβρίου – 4 Δεκεμβρίου 1821).

Στα τέλη του 1821 αρρώστησε σοβαρά και επανήλθε στην αγωνιστική δράση με την εκπόρθηση του Πατρατζικίου (σημερινής Υπάτης), στις 2 Απριλίου 1822, επικεφαλής μικρού στρατιωτικού σώματος από συντοπίτες του. Στις 4 Ιουλίου 1822, πολέμησε στην Μάχη του Πέτα, όπου τραυματίστηκε ελαφρά στο πόδι. Την 1η Ιανουαρίου 1823, ο Μακρυγιάννης διορίστηκε «Επιστάτης της Δημοσίας Τάξεως» στην απελευθερωμένη Αθήνα.

Το καλοκαίρι του 1823 συμπολέμησε με τον Νικηταρά στις μάχες της Βελίτσας και της Πέτρας και τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου βρέθηκε στην Πελοπόννησο με τους Ρουμελιώτες και πολέμησε στο πλευρό της κυβέρνησης του Γεωργίου Κουντουριώτη, κατά την διάρκεια των εμφυλίων συρράξεων. Για την δράση του αυτή, μέσα στο 1824 προήχθη διαδοχικά σε χιλίαρχο, αντιστράτηγο και στρατηγό.

Με την απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο (24 Φεβρουαρίου 1825), ο Μακρυγιάννης διορίστηκε πολιτάρχης της Αρκαδιάς (σημερινής Κυπαρισσίας) και συνεισέφερε στην άμυνα του Νεοκάστρου της Πύλου. Μετά την κατάληψή του από τον Ιμπραήμ (6 Μαΐου 1825), έσπευσε στους Μύλους, όπου οργάνωσε την άμυνα της περιοχής. Στις μάχες που επακολούθησαν (13-14 Ιουνίου 1825), ο Ιμπραήμ παρά την αριθμητική του υπεροχή δεν κατόρθωσε να κάμψει την αντίσταση των Ελλήνων και υποχώρησε άπρακτος. Στην μάχη αυτή τραυματίστηκε ο Μακρυγιάννης και διακομίστηκε στο Ναύπλιο.

Μετά την αποθεραπεία του, μετέβη στην Αθήνα και συμμετείχε στην οργάνωση της άμυνας της πόλης και της Ακρόπολης. Μέσα στο 1825, νυμφεύτηκε την Αικατερίνη Σκουζέ, κόρη του Αθηναίου μεγαλοκτηματία Γεωργαντά Σκουζέ, με την οποία απέκτησε 12 παιδιά.

Μετά τον θάνατο του Γιάννη Γκούρα (30 Σεπτεμβρίου 1826), ο Μακρυγιάννης ανέλαβε την ευθύνη των επιχειρήσεων για την υπεράσπιση της Ακρόπολης από τις δυνάμεις του Κιουταχή, που τήν πολιορκούσαν. Στις μάχες της Ακρόπολης τραυματίστηκε σοβαρά τρεις φορές στο κεφάλι και το λαιμό. Εν τούτοις ανένηψε και έλαβε μέρος στις Μάχες της Καστέλλας (30 Ιανουαρίου 1827) και του Αναλάτου (24 Απριλίου 1827).

Η πολιτική δράση του Γιάννη Μακρυγιάννη

Μετά την απελευθέρωση ο Μακρυγιάννης τοποθετήθηκε από τον Ιωάννη Καποδίστρια, Γενικός Αρχηγός της Εκτελεστικής Δυνάμεως της Πελοποννήσου. Κατά την περίοδο αυτή και συγκεκριμένα στις 26 Φεβρουαρίου 1829 άρχισε να γράφει τα «Απομνημονεύματα» του «για να μην τρέχω εις τους καφενέδες και σε άλλα τοιούτα που δεν τα συνηθώ». Αν και εντελώς αγράμματος, μας κληροδότησε ένα έργο μεγάλης πνοής και αυθεντικότητας, το οποίο ο Κωστής Παλαμάς χαρακτήρισε «ασύγκριτο στο είδος του, αριστούργημα του αγράμματου, μα γερού και αυτόνομου μυαλού», ενώ ο Γιώργος Σεφέρης τόν αναδεικνύει ως έναν από τους κορυφαίους νεοέλληνες πεζογράφους.

Στην συνέχεια ήρθε σε ρήξη με τον Καποδίστρια και μετά την δολοφονία του συντάχθηκε με τους λεγόμενους «Συνταγματικούς» εναντίον των αδελφών του Βιάρου και Αυγουστίνου Καποδίστρια. Χαιρέτησε την άφιξη του Όθωνα, αλλά γρήγορα ήλθε σε σύγκρουση με τόσο με την Αντιβασιλεία όσο και με τον ίδιο τον βασιλιά.

Από το 1833 ο Μακρυγιάννης εκλεγόταν δημοτικός σύμβουλος Αθηναίων και τον Ιανουάριο του 1837 ως πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου εισηγήθηκε στο σώμα την έκδοση ψηφίσματος για την παραχώρηση Συντάγματος από τον Όθωνα. Για την ενέργειά του αυτή παύθηκε και τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό με διαταγή του Άρμανσμπεργκ.

Έξι χρόνια αργότερα συμμετείχε ενεργά στην Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, που ανάγκασε τον Όθωνα να παραχωρήσει Σύνταγμα στους υπηκόους του. Στην εθνοσυνέλευση που συγκλήθηκε για αυτό το σκοπό στις 8 Νοεμβρίου είχε ενεργό ρόλο σχηματίζοντας ομάδα 63 βουλευτών (πληρεξουσίων).

Στις 13 Απριλίου 1852 κατηγορήθηκε ότι σχεδίαζε να δολοφονήσει τον Όθωνα και τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό. Τον Μάρτιο του 1853 δικάσθηκε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Η ποινή του μετατράπηκε σε ισόβια δεσμά και τον Σεπτέμβριο του 1854 του δόθηκε χάρη και αποφυλακίστηκε.

Μια από τις πιο μορφωμένες ψυχές του Ελληνισμού

Ο Γιώργος Σεφέρης, στο κείμενο του "Ένας Έλληνας – Ο Μακρυγιάννης", γράφει για τη μόρφωση ενός εκ των σπουδαιότερων αγωνιστών του 21΄:

"Αν ο Μακρυγιάννης μάθαινε γράμματα την εποχή εκείνη, πολύ φοβούμαι πως θα έπρεπε να απαρνηθεί τον εαυτό του, γιατί την παιδεία την κρατούσαν στα χέρια τους οι «τροπαιούχοι του άδειου λόγου», καθώς είπε ο ποιητής, που δεν έλειψαν ακόμη. Δεν επαινώ τον Μακρυγιάννη γιατί δεν έμαθε γράμματα, **αλλά δοξάζω τον πανάγαθο Θεό που δεν του έδωσε τα μέσα να τα μάθει.** Γιατί αν είχε πάει σε δάσκαλο, **θα είχαμε ίσως πολλές φορές τον όγκο των Απομνημονευμάτων σε μια γλώσσα,** όλο κουδουνίσματα και κορδακισμούς· θα είχαμε ίσως περισσότερες πληροφορίες για τα ιστορικά των χρόνων εκείνων, θα είχαμε ίσως ένα Σούτσο της πεζογραφίας, αλλά αυτή την αστέρευτη πηγή ζωής, που είναι το βιβλίο του Μακρυγιάννη, δε θα την είχαμε. Και θα ήταν μεγάλο κρίμα. Γιατί έτσι όπως μας φανερώνεται ο Μακρυγιάννης, βλέπουμε ολοκάθαρα πως αν και αγράμματος, δεν ήταν διόλου ένας ορεσίβιος ακαλλιέργητος βάρβαρος. Ήταν ακριβώς το εναντίον: **ήταν μια από τις πιο μορφωμένες ψυχές του ελληνισμού**

. Και η μόρφωση, η παιδεία που **δηλώνει ο Μακρυγιάννης,** δεν είναι κάτι ξέχωρο ή αποσπασματικά δικό του· είναι το κοινό χτήμα, η ψυχική περιουσία μιας φυλής, παραδομένη για αιώνες και χιλιετίες, από γενιά σε γενιά, από ευαισθησία σε ευαισθησία· κατατρεγμένη και πάντα ζωντανή, αγνοημένη και πάντα παρούσα – είναι το κοινό χτήμα **της μεγάλης λαϊκής παράδοσης του Γένους.** Είναι η υπόσταση, ακριβώς, αυτού του πολιτισμού, αυτής της διαμορφωμένης ενέργειας, που έπλασε τους ανθρώπους και το λαό που αποφάσισε να ζήσει ελεύθερος ή να πεθάνει στα ’21. **Γι’ αυτό η λαϊκή μας παράδοση είναι τόσο σπουδαία”.**